

# Hvidbog for Natura 2000-handleplanen for område N218 Hammer Bakker, østlig del



## Indholdsfortegnelse

1. Indledning .....	2
2. Liste med indkomne hørings svar .....	3
3. Myndighedernes bemærkninger til uddrag af hørings svar .....	3
4. Myndighedernes egne redaktionelle tilpasninger .....	9
5. Bilag med kopi af hørings svar.....	10

### 1. Indledning

Natura 2000-handleplanen beskriver indsatser, som skal sikre og forbedre vilkårene for de arter og naturtyper, der er udpeget i Natura 2000-området. Natura 2000-handleplanen er en sammenskrivning af de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplanerne udarbejdet af Miljøstyrelsen.

Denne hvidbog indeholder bemærkninger til hørings svar fra Aalborg Kommune, Miljøstyrelsen, Vesthimmerlands Kommune, Rebild Kommune og Jammerbugt kommune.

Natura 2000-handleplanen har været i høring i perioden 29. januar 2024 til 26. marts 2024.

Der er i høringsperioden indkommet 3 hørings svar.

I hvidbogen gives der en oversigt over de indkomne hørings svar, og der præsenteres uddrag af de enkelte hørings svar sammen med myndighedernes bemærkninger, herunder eventuelle ændringer i Natura 2000-handleplanen, som hørings svarene måtte give anledning til. Desuden opsummeres Aalborg Kommunes svar på hørings svarene.

De indsendte hørings svar fremgår af bilag.

## 2. Liste med indkomne hørings svar

Nedenstående liste viser indkomne hørings svar til den samlede Natura 2000-handleplan.

<b>Offentlige myndigheder</b>
Miljøstyrelsen
<b>Foreninger/organisationer</b>
Danmarks Naturfredningsforening Aalborg
Dansk Ornitologisk Forening

## 3. Myndighedernes bemærkninger til uddrag af hørings svar

Afsender og resume af hørings svar	Bemærkninger	Natura 2000-handleplanen for N15
Bemærkninger fra <b>Miljøstyrelsen</b> vedr. indsatser med frivillig gennemførelse: da det ikke fremgår tydeligt i afsnit 7, at der er andre muligheder end frivillige aftaler til at gennemføre Natura 2000-planen, ønsker Miljøstyrelsen at det specificeres yderligere fx. ved at skrive at "Projekterne gennemføres som udgangspunkt ved frivillige aftaler".	<b>Aalborg Kommune:</b> AaK indarbejder det nævnte forhold.  <b>Svar til Miljøstyrelsen:</b> "Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler" udgår fra handleplanen, og i stedet indføres følgende tekst: "Projekterne gennemføres som udgangspunkt ved frivillige aftaler".	Høringsvaret tages til efterretning, og de nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.
Bemærkninger fra <b>Miljøstyrelsen</b> vedr. benævnelse af handleplanmyndigheder og offentlige lodsejere: Naturstyrelsen logo på forsiden skal udskiftes med Miljøstyrelsen logo	<b>Aalborg Kommune:</b> AaK indarbejder det nævnte forhold.  <b>Svar til Miljøstyrelsen:</b> Naturstyrelsen logo på forsiden skal udskiftes med Miljøstyrelsen logo	Høringsvaret tages til efterretning, og det nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.
Bemærkninger fra <b>Miljøstyrelsen</b> vedr. henvisninger til love og de lovmæssige bindinger: Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022) skal rettes til Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022)	<b>Aalborg Kommune:</b> AaK retter teksten til korrekt lovhenvisning.  <b>Svar til Miljøstyrelsen:</b> Teksten rettes til Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022) og Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022) udgår.	Høringsvaret tages til efterretning, og de nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen..
Bemærkninger fra <b>Miljøstyrelsen</b> vedr. redegørelse for gennemførelse af Natura 2000-handleplan fra sidste planperiode: kommunen skal redegøre for, hvordan kommunen har været særligt opmærksomme på de nævnte arter og naturtyper og mangler i den forbindelse at udspecificerer i afsnit 3.1. den gennemførte indsats på hedearealer – dvs. at tydeliggøre om	<b>Aalborg Kommune:</b> Der har i planperioden været særlig opmærksomhed på de arter og naturtyper der indgår i udpegningsgrundlaget ved at opretholde og/eller forbedrer den eksisterende pleje af naturtyperne, og ved at pleje arternes levesteder.  <b>Svar til Miljøstyrelsen:</b> Følgende tekst er blevet tilføjet til handleplanen (Afsnit 3): Kommunerne har i planperioden været særlig opmærksomhed på at	Høringsvaret tages til efterretning, og de nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.

nogle af de listede indsatser har været specielt målrettet hedenaturtyperne på udpegningsgrundlaget.	opretholde og forbedre plejen af arealer med naturtyper der indgår i udpegningsgrundlaget, herunder hedenaturtyper, samt arealer som udgør rasteområder for stor vandsalamander som indgår i udpegningsgrundlaget.	
Bemærkninger fra <b>Miljøstyrelsen</b> vedr. behov for indsatser: den planlagte indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden” er ikke specifikt adresseret i afsnittet om behov for indsatser - det er muligt, at de listede indsatser i Tabel 3 også er målrettet hedearealer men det bør tydeliggøres	<b>Aalborg Kommune:</b> OK.  <b>Svar til Miljøstyrelsen:</b> Det er nu præciseret, at Natura 2000-handleplanen fokuserer på at sikre større udbredelse af områdets hedenaturtyper ved at bevare og fremme det unikke miks mellem lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget, samt overgangstilstande mellem disse.	<b>Høringssvaret tages til efterretning, og det nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.</b>
Bemærkninger fra <b>Miljøstyrelsen</b> vedr. Miljøstyrelsens bidrag til Natura 2000-handleplanerne: Miljøstyrelsen har sendt en mail med opdatering af de data som MST har leveret til planen. Disse data mangler stadig at blive opdateret.	<b>Aalborg Kommune:</b> OK.  <b>Svar til Miljøstyrelsen:</b> De opdaterede data er indarbejdet i planen.	<b>Høringssvaret tages til efterretning, og de nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.</b>
<b>Danmarks Naturfredningsforening Aalborg</b> påpeger, at naturtyperne på udpegningsgrundlaget ser ud til at være stabile eller i vækst, dog er der på Arter.dk registreret en del Bjergfyr og Sitka-gran, begge invasive arter, på hængesækken i Pebermosen.	<b>Aalborg Kommune:</b> AaK har i 2022 ryddet vedplanter på hængesækken i Pebermosen.  <b>Svar til DN Aalborg:</b> AaK har i 2022 ryddet opvækst af bjergfyr og sitka-gran på hængesækken i Pebermosen. Selvom det kan overvejes, i hvor høj grad rydning af vedplanter på hængesækken er nødvendig for at bevare den lysåbne karakter, da træerne er begrænset i deres vækstmuligheder og dermed skyggende effekt på mos og urter. Dette skyldes, at de allerede, når de når en mindre størrelse, kommer til at stå med rødderne i vand og mistrives eller dør.	Der indarbejdes ingen ændringer i Natura 2000-handleplanen.
<b>Danmarks Naturfredningsforening Aalborg</b> konstaterer, at Stor Vandsalamander ikke er nævnt i handlaplanen og påpeger: <ol style="list-style-type: none"> <li>at Natura 2000-området har en række små søer, hvor Stor Vandsalamander bør eftersøges.</li> <li>at skyggende opvækst helt tæt på søerne bør fjernes og der bør i umiddelbar nærhed af søerne etableres egnede biotoper til ophold og overvintring</li> </ol>	<b>Aalborg Kommune:</b> 1) Kortlægning af stor vandsalamander følger statens NOVANA overvågning og yderligere kortlægning ligger udenfor rammerne af Natura 2000-handleplanen som bygger ovenpå Miljøstyrelsens basisanalyse og Natura 2000-handleplaner.  2) AaK er enig i, at det har værdi at holde søerne relativt lysåbne, og AaK arbejder allerede på at gøre området generelt mere lysåbent ved at konverterer produktionskov og nåletræsplantage til natur og ved at fremme miks mellem lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget.	<b>Høringssvaret tages til efterretning, og de nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.</b>

<p>3. at der bør anlægges nye søer målrettet Stor Vandsalamander</p>	<p>3) De kommunale handleplaner følger ambitionsniveauet i statens Natura 2000-planer, som er baseret på en afvejning mellem fagligt begrundede behov og de afsatte økonomiske rammer. Anlæg af nye søer ligger ud over den aktuelle ramme for udarbejdelse af Natura 2000-handleplaner.</p> <p><b>Miljøstyrelsen oplyser, at:</b> Som led i NOVANA-programmet 2022-27 bliver der indsamlet overvågningsdata om artens udbredelse og kortlagt levesteder også i område N218/H218.</p> <p>Myndighederne skal sikre en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget bl.a. ved at vurdere planer og projekter i henhold til de regler, der fremgår af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Hvor der ikke findes data om den konkrete art, vil man f.eks. kunne tage udgangspunkt i, viden om artens generelle biologi, viden om trusler i forhold til den pågældende art eller viden om de kortlagte habitatnaturtyper som arten er knyttet til.</p> <p>Hvad angår indsats for arter er disse bl.a. adresseret i Natura 2000-planens generelle retningslinjer. Natura 2000-planerne fastlægger rammerne for den opfølgende handleplanlægning, men fastsætter ikke specifikke krav til forvaltning af konkrete arealer. Indsatserne i Natura 2000-planernes indsatsprogram er valgt på baggrund af en faglig tilgang. Ved gennemførelse af de enkelte indsatser skal relevante myndighed vurdere konkret, hvor det i området giver mening at gennemføre indsatsen med fokus på evt. behov for konkrete hensyn. Natura 2000-planerne indeholder langsigtede målsætninger for hvert enkelt Natura 2000-område. Indsatser i indsatsprogrammet skal bidrage til, at de langsigtede målsætninger opfyldes på sigt, hvorfor der planperiode for planperiode prioriteres en særlig indsats, hvor behovet vurderes at være størst.</p> <p><b>Svar til DN Aalborg:</b> Stor vandsalamander indskrives i handleplanen: ”Kommunerne har i planperioden været særlig opmærksomhed på at opretholde og forbedre plejen af arealer med naturtyper der indgår i udpegningsgrundlaget, herunder hedenaturtyper, samt arealer som udgør rasteområder for stor vandsalamander”.</p>	
--	---	--

	<p>Kortlægningen af stor vandsalamander foretages igennem statens NOVANA-overvågning og yderligere overvågning ligger uden for rammerne af Natura 2000-handleplanen, som bygger ovenpå Miljøstyrelsens basisanalyse og Natura 2000-handleplaner. Som led i NOVANA-programmet 2022-27 vil der blive indsamlet overvågningsdata om artens udbredelse og kortlagte levesteder, herunder i område N218/H218.</p> <p>AaK er enig i, at det har værdi at holde søerne relativt lysåbne, og AaK arbejder allerede på at gøre området generelt mere lysåbent ved at konverterer produktionskov og nåletræsplantage til natur og ved at fremme miks mellem lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget.</p> <p>De kommunale handleplaner følger ambitionsniveauet i statens Natura 2000-planer, som er baseret på en afvejning mellem fagligt begrundede behov og de afsatte økonomiske rammer. Anlæg af nye søer ligger ud over den aktuelle ramme for udarbejdelse af Natura 2000-handleplaner.</p>	
<p><b>Danmarks Naturfredningsforening Aalborg</b> påpeger:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• at der er registreret flere invasive plantearter på Arter.dk inden for habitatområdet</li> <li>• at udviklingen af disse bestande bør følges</li> </ul> <p>at en tidlig indsats bør påbegyndes, inden arterne bliver for udbredte - eller i det mindste gribe til handling de steder hvor naturværdien er størst.</p>	<p><b>Aalborg Kommune:</b> Kriterierne for bekæmpelse af invasive arter i de kommunale handleplaner følger ambitionsniveauet i statens Natura 2000-planer, som er baseret på en afvejning mellem fagligt begrundede behov og de afsatte økonomiske rammer. Handleplanerne forpligter kommunerne til at bekæmpe invasive arter inden for rammerne af dette. Derudover søger Aalborg Kommune at foretage målrettede indsatser mod invasive arter efter økonomisk formåen.</p> <p><b>Miljøstyrelsen</b> oplyser, at:  Registrering af arealandel med invasive plantearter blev foretaget som et led i kortlægningen af lysåben og skovhabitatnatur i perioden 2016-2019. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne). DUT-midlerne er bl.a. givet til fjernelse af invasive arter. Emnet er beskrevet i Miljøstyrelsens generelle høringsnotat "Miljøstyrelsens generelle høringsnotat vedrørende</p>	<p><b>Høringssvaret tages til efterretning, og de nævnte forhold indarbejdes i Natura 2000-handleplanen.</b></p>

	<p>forslag til Natura 2000-planer 2022-2027”, som kan læses på styrelsens hjemmeside.</p> <p><b>Svar til DN Aalborg:</b> Kriterierne for bekæmpelse af invasive arter i de kommunale handleplaner følger ambitionsniveauet i statens Natura 2000-planer, som er baseret på en afvejning mellem fagligt begrundede behov og de afsatte økonomiske rammer. De kommunale handleplaner forpligter til at bekæmpe invasive arter inden for rammerne af dette. Derudover søger kommunerne at foretage målrettede indsatser mod invasive arter efter økonomisk formåen. Miljøstyrelsen oplyser, at:  Registrering af arealandel med invasive plantearter blev foretaget som et led i kortlægningen af lysåben og skovhabitatnatur i perioden 2016-2019. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne). DUT-midlerne er bl.a. givet til fjernelse af invasive arter. Emnet er beskrevet i Miljøstyrelsens generelle høringsnotat ”Miljøstyrelsens generelle høringsnotat vedrørende forslag til Natura 2000-planer 2022-2027”, som kan læses på styrelsens hjemmeside.</p>	
<p><b>Dansk Ornitologisk Forening</b> påpeger:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• at der intet er nævnt om invasive arter i planen.</li> <li>• at det er meget nemt at få et overblik over invasive arter på Arter.dk</li> <li>• At de invasive arter Bjergfyr og Sitka-gran er registreret på hængesækken i Pebermosen.</li> </ul> <p>at en tidlig indsats, bør påbegyndes, inden arterne bliver for udbredte.</p>	<p><b>Aalborg Kommune:</b> De nævnte forhold ligger udover rammerne for Natura 2000-handleplanen.</p> <p><b>Miljøstyrelsen oplyser, at:</b>  Registrering af arealandel med invasive plantearter blev foretaget som et led i kortlægningen af lysåben og skovhabitatnatur i perioden 2016-2019. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne). DUT-midlerne er bl.a. givet til fjernelse af invasive arter. Emnet er beskrevet i Miljøstyrelsens generelle høringsnotat ”Miljøstyrelsens generelle høringsnotat vedrørende forslag til Natura 2000-planer 2022-2027”, som kan læses på styrelsens hjemmeside.</p>	<p>Der indarbejdes ingen ændringer i Natura 2000-handleplanen.</p>

	<p><b>Svar til DOF:</b> Kriterierne for bekæmpelse af invasive arter i de kommunale handleplaner følger ambitionsniveauet i statens Natura 2000-planer, som er baseret på en afvejning mellem fagligt begrundede behov og de afsatte økonomiske rammer. De kommunale handleplaner forpligter til at bekæmpe invasive arter inden for rammerne af dette. Derudover søger kommunerne at foretage målrettede indsatser mod invasive arter efter økonomisk formåen.</p> <p>Miljøstyrelsen oplyser, at:  Registrering af arealandel med invasive plantearter blev foretaget som et led i kortlægningen af lysåben og skovhabitatnatur i perioden 2016-2019.</p> <p>Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne). DUT-midlerne er bl.a. givet til fjernelse af invasive arter. Emnet er beskrevet i Miljøstyrelsens generelle høringsnotat "Miljøstyrelsens generelle høringsnotat vedrørende forslag til Natura 2000-planer 2022-2027", som kan læses på styrelsens hjemmeside.</p>	
<p><b>Dansk Ornitologisk Forening</b> undrer sig over, at Stor Vandsalamander ikke er nævnt i natura 2000-planen og påpeger:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• at arten bør eftersøges i alle områdets søer</li> <li>• at områder tæt på egnede søer bør forberedes til de perioder hvor den Store Vandsalamander opholder sig på land.</li> </ul>	<p><b>Aalborg Kommune:</b> De nævnte forhold ligger delvis udover rammerne for Natura 2000-handleplanen.</p> <p><b>Svar til DOF:</b></p> <p>Stor vandsalamander indskrives i handleplanen: "Kommunerne har i planperioden været særlig opmærksomhed på at opretholde og forbedre plejen af arealer med naturtyper der indgår i udpegningsgrundlaget, herunder hedenaturtyper, samt arealer som udgør rasteområder for stor vandsalamander".</p> <p>Kortlægningen af stor vandsalamander foretages igennem statens NOVANA-overvågning og yderligere overvågning ligger uden for rammerne af Natura 2000-handleplanen, som bygger ovenpå Miljøstyrelsens basisanalyse og Natura 2000-handleplaner. Som led i NOVANA-programmet 2022-27 vil der blive indsamlet overvågningsdata om artens udbredelse og kortlagte levesteder, herunder i område N218/H218.</p> <p>AaK er enig i, at det har værdi at holde søerne relativt lysåbne, og AaK arbejder allerede på at gøre området generelt mere lysåbent ved at konverterer</p>	<p><b>Høringssvaret tages delvis til efterretning.</b></p>



	<p>produktionsskov og nåletræsplantage til natur og ved at fremme miks mellem lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget.</p> <p>De kommunale handleplaner følger ambitionsniveauet i statens Natura 2000-planer, som er baseret på en afvejning mellem fagligt begrundede behov og de afsatte økonomiske rammer. Anlæg af nye søer ligger ud over den aktuelle ramme for udarbejdelse af Natura 2000-handleplaner.</p>	
<p><b>Dansk Ornitologisk Forening</b> påpeger, at det er positivt, at Sort spætte, Hedelærke og Rødrygget tornskade, som er på Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1, yngler i området.</p>	<p><b>Aalborg Kommune: OK</b></p> <p><b>Svar til DOF:</b> AaK ser det som en væsentlig indikation for en hensigtsmæssig forvaltningsindsats, at sortspætte, hedelærke og rødrygget tornskade nu yngler i området, selvom disse arter ikke indgår i udpegningsgrundlaget for N218, og for så vidt strengt taget ikke kræver særligt fokus i handleplanen, selvom de er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1.</p>	<p>Der indarbejdes ingen ændringer i Natura 2000-handleplanen.</p>

#### 4. Myndighedernes egne redaktionelle tilpasninger

MST har følgende mindre justeringer i noget af Miljøstyrelsens indhold:

Følgende tilføjes sammen med de andre bullets sidst i afsnit 3.1 på side 11:

- Miljøstyrelsen er i gang med revidering af reservatbestemmelserne og indsatsen føres videre ind i tredje planperiode.

Til sidst i afsnit 4, Behov for indsats tilføjes:

Miljøstyrelsen viderefører indsatsen vedr. revidering af reservatbestemmelserne i området.

Note under Tabel 5 skal rettes, der er henvist til \*\* to steder i tabellen. Urørt skov skal være \*\*\* og noteteksten rettes til:

\*\*Indsats planlagt for skovnaturtyper med fredskovspligt vises udelukkende som et samlet behov for indsats med undtagelse af urørt skov, hvor igangværende indsats også vises. Skovnaturtypebevarende drift og pleje dækker over flere indsats. Da der kan være overlap mellem indsats typer, og da der efter afslutning af én type indsats kan være behov for at gentage indsats typen, er behovet for indsats vurderet samlet.

\*\*\* Igangværende indsats for urørt skov omfatter al tinglyst urørt skov til og med 2021. Tinglyst urørt skov anses i denne sammenhæng som en varig igangværende indsats.

I afsnit 6. Prioritering af den forventede indsats tilføjes følgende på side 16:

Miljøstyrelsen prioriterer fortsat arbejdet med revision af reservatbestemmelserne.

## **5. Bilag med kopi af hørings svar**